

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ
ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ

Δ. Παπαρηγόπουλος

Η πρώτη εσπέρα της αυτοκρατορίας

Ρωμαϊκός χαρακτήρ εις πράξιν μίαν

Ημερολόγιον Οικογενειακόν (Περρή – Βαμπά), Αθήνα (1870), σ. 97-104

Η ΠΡΩΤΗ ΕΣΠΕΡΑ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

ΡΩΜΑΪΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡ

ΕΙΣ ΠΡΑΞΙΝ ΜΙΑΝ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΛΙΒΙΑ, γυνή τοῦ Αὐγούστου
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης.

(Λιτὴ αἴθουσα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Αὐγούστου, τὴν κειμένην ἐπὶ τοῦ Παλατινοῦ καὶ ἀνήκουσαν ἄλλοτε εἰς τὸν ἑτήροα Οὐστήσιον. Ἡ Λιβία καὶ ὁ Αὐγούστος ἴστανται πλησίον τοῦ παραθύρου, ὅθεν φαίνεται τὸ Καπιτώλιον, τὸ ἕρος Ἀθενεῖνον μετὰ τῶν κήπων καὶ τῶν ναῶν, οἱ λόφοι οἱ ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Τιβέρεως καὶ ἡ πεδιάς μετὰ τῶν μεγαλοπρεπῶν μνημείων, ἅτινα στολίζουσι κατὰ μῆκος τὴν Ἀππίαν ὁδόν. Νύξ, καὶ σιγὴ βαθεῖα ἐπικρατεῖ.)

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Ἴδὲ τὴν μεγαλοπρεπῆ θέαν τῆς κοσμοκράτορος, ἥτις ὡς δλέων κοιμᾶται ἀπειλητικὴ καὶ σοβαρά. Τῆς κοσμοκράτορος ἐγὼ εἶμαι κύριος. Τὸ ὕναιρόν μου ἐπραγματοποιήθη. Ἦδη τὰ πάντα δύναιαι· Λιβία, τί ζητεῖς ἀπ' ἐμοῦ;

ΛΙΒΙΑ.

Τίποτε.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Τίποτε; Ἀλλὰ τότε γίνεσαι ἀνωτέρα ἐμοῦ· ὅστις οὐδενὸς ἔχει ἀνάγκην, περιφρονεῖ τὸν τὰ πάντα δυνάμενον. Ἡ ἀπάντησις εἶναι ψυχρὰ καὶ φίλαυτος.

ΛΙΒΙΑ.

Ἴσως.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Λιβία, ἐκ τῶν περὶ ἐμὲ σὺ μόνη εἶσαι σκυθρωπή· τί σκέπτεται ἡ μυστηριώδης ψυχὴ σου;

ΛΙΒΙΑ.

Εἶμαι ὅπως πάντοτε· δὲν ἐκπλήττομαι.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Καὶ ὅμως ὑπάρχουσιν ὄνειρα ἅτινα πραγματοποιούμενα ἐκπλήττουςιν.

ΛΙΒΙΑ.

Ὅχι τοὺς ἀξιόους τοιούτων ὀνείρων.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Εἶσαι αἰνιγμα. Ἡ ψυχρότης σου δὲν δικαιολογεῖται. Μὴ εἶσαι παρωργισμένη κατ' ἐμοῦ διότι...

ΛΙΒΙΑ.

ὦ! σίγα! ἡ Λιβία εἶναι ἀνώτερα τῆς προδοσίας, δὲν συνειθίζει νὰ λυπῆται διὰ τὰ ὄργια τοῦ Αὐγούστου καὶ προσέχει μᾶλλον νὰ διατηρήσῃ τὴν δόξαν αὐτοῦ ἢ τὴν καρδίαν.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐστεμμένη κεφαλὴ ἐπιτρέπεται νὰ ἔχῃ καρδίαν, Λιβία, καὶ ἡ καρδία ἀνήκει εἰς σέ.

ΛΙΒΙΑ.

Εὐχαριστῶ διὰ τὸ δῶρον. (δεικνύουσα τὴν πόλιν) Πρὸ μικροῦ πάρωμοιάσες τὴν Ῥώμην μὲ λέοντα· ὁ λέων οὗτος δὲν συνείθισεν εἰσέτι τὰς ἀλύσσεις καὶ ἡ αὐριον τίς οἶδε τί κυοφορεῖ. Ὅστις ἔχει ἐν τῷ νῶ μεγάλα σχέδια καὶ ἄκραν ἐν τῇ

καρδία φιλοδοξίαν, πρέπει νὰ ὑποτάσῃ εἰς αὐτὴν πάντα τὰ λοιπὰ αἰσθήματα. Ἡ καρδία, Καῖσαρ, εἶναι λέξις κενὴ καὶ διὰ τῆς χειρὸς κρατοῦσι τὰς ἀλύσεις.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Ἰκανὸν αἷμα ἔχουσα μέχρι τοῦδε.

ΛΙΒΙΑ.

Αἷμα; τίς ζητεῖ αἷμα. Εἰξέρουσι πῶς αἱ ἑταῖραι σαγγηνοῦσι καὶ ὑποτάσσουσι τοὺς νέους; Ὑπάγε περὶ τὸν ἱππόδρομον νὰ μάθῃς.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ (λαμβάνων τὴν χεῖρα τῆς Λιβίας).

Διὰ τῆς ὑποκρισίας;

ΛΙΒΙΑ (ἀποσύρουσα τὴν χεῖρα αὐτῆς).

Ἡ τρυφερότης ἄς λείπῃ. Ναὶ, διὰ τῆς ὑποκρισίας. Οἱ διευθύνοντες τοὺς λαοὺς εἶναι ἐπίσης κωμῶδοι ὡς πάντες οἱ ἄνθρωποι· ἀλλ' εἶναι ἔξοχοι κωμῶδοι· ἔχουσι τὰ δάκρυα εἰς τὸ ὄμμα καὶ τὴν εἰρωνίαν εἰς τὴν καρδίαν· τὴν φιλοφροσύνην εἰς τὰ χεῖλη καὶ τὴν ἐκδίκησιν εἰς τὸν νοῦν, τὴν μετριοφροσύνην εἰς τὸ ἦθος καὶ ἀλαζονίαν ἄκραν ἐν τῇ ψυχῇ· ὁ ἀσπασμὸς αὐτῶν εἶναι ἐνίοτε νεῦμα πρὸς τὸν δῆμιον.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Λιβία, εἶσαι καλλιτέρα τῶν ἀξιωματῶν σου.

ΛΙΒΙΑ.

Μιθανὸν, ἀλλὰ λέγουσιν ὅτι δὲν ἔχω χεῖλη. Στεροῦμαι τοῦ ὄργάνου δι' οὗ ἐκδηλοῦται ἡ ἀγάπη.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Λοιπὸν οὐδ' ἐμὲ ἀγαπᾷ;

ἔγώ καὶ τὸ κάλλος μου, ἰδοὺ ἢ Ῥώμη καὶ τὸ στέμμα· προσφέρεις τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο;

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Ἄλλὰ μὲ ἀνήκουσιν ἀμφοτέρω.

ΛΙΒΙΑ.

Ὅταν πρόκειται περὶ ἐμοῦ μάλιστα. Ἄλλὰ πάντοτε ἢ παροῦσα γυνὴ σὲ φαίνεται ὄραξίς καὶ δὲν εἶμαι συνήθως ἐγὼ μετὰ σοῦ.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Ζηλοτυπεῖς; ἰδοὺ λοιπὸν πόθεν ἡ ψυχρότης σου.

ΛΙΒΙΑ.

Ἄπατῆσαι. Ἐπιθυμῶ νὰ μὴ γίνῃς Ἀντώνιος.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους εἶσαι σύζυγός μου.

ΛΙΒΙΑ.

Τὸ ἐνθυμεῖσαι ἐνίοτε· καὶ ὅμως εἶμαι σύζυγος τοῦ αὐτοκράτορος, ὅστις ἔχει ἀνάγκην συμβούλου.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Καὶ ἀγάπης.

ΛΙΒΙΑ.

Οἱ βασιλεῖς ἐμπνέουσι τρόμον καὶ τὰ γυναῖκα ἐμπνέουσιν ἀγάπην.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ (περιφερόμενος βιαίως).

Τρόμον λέγεις; Ἄλλὰ φρίκην ἐμπνευσά μέχρι τοῦδε. Μὲ ἐκάλεσαν δῆμιον, τὸ ἐνθυμεῖσαι; τρόμον! . .

ΛΙΒΙΑ.

Συρίζω τὸν ὑποκριτὴν· διότι παραφέρεται ὑπερμέτρως.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ (συνερχόμενος).

Εἶπες ἀλήθειαν.

ΛΙΒΙΑ.

Ἐγὼ ἤτις, ἐκτὸς εἰς σέ, λέγω τὴν ἀλήθειαν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε νὰ πιστεύωμαι ψευδομένη. Ἐσκέφθης πῶς θὰ διοικήσης τὴν Ῥώμην;

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Ἀκόμη δὲν ἐσκέφθην.

ΛΙΒΙΑ.

Ἄλλ' ἂν προλάβῃ τὰς σκέψεις σου ὁ λαός;

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Ἐχω τὸν Ἀγρίππαν.

ΛΙΒΙΑ.

Ὁ Ἀγρίππας δὲν εἶναι Αὐγουστος καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐνόςω διατηροῦσι τὴν ἀρχαίαν καρδίαν εἶναι ὅλοι Ἀγρίππαι, ὁ Καῖσαρ ἦτο ἀνώτερός σου.

(Μακρίθεν ἀκούεται ἄσμα ἀδόμενον ὑπὸ χοροῦ νέων).

Ἡ Ῥώμη ὑπὸ δουλικῆς ραστώνης κατεβλήθη
καὶ τὸ ἀρχαῖον φρόνημα κατέπεσε ταχέως·
Δημοκρατία, μετὰ σοῦ ἡ δόξα ἐκοιμήθη
καὶ δὲν ὑπάρχει σήμερον ὁ ἔσχατος Ῥωμαῖος.

Ὁκτάβιε, ἐχάθησαν αἱ Ἰδαὶ τοῦ Μαρτίου
καὶ ἄνδρας πλέον δὲν γεννᾶ ἢ Ῥώμη ἢ ἀνδρεία ;
Ἄρχε λοιπὸν τοῦ σιγηλοῦ αὐτοῦ νεκροταφείου
Ὁ Βροῦτος... εἶναι ἤδη χοῦς καὶ χεῖρ δὲν μένει μία.

Ἄρχε ἀφόβως· οἱ νεκροὶ ποτὲ δὲν ἐπιστρέφουν·
τώρα εἰς στήθη γυναικῶν ὀμνύουσιν οἱ νέοι
ὄχι μὲ δάφνην, μὲ κισσὸν τὸ μέτωπόν των στέφουν.
Ἀλλὰ τῆς Ῥώμης ἡ σκιά εἰς τὴν σκοτίαν κλαίει.

(Ἡ φωνὴ ἀπομακρυνομένη ἀπολήγει εἰς σιγὴν. Ὁ Αὐγουστος διαρκούντος
τοῦ ἔσματος φαίνεται παρωρητισμένος ἐν ᾧ ἡ Λιβία μένει ἀπαθής.)

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Ἡ φωνὴ αὐτὴ πρέπει νὰ σιγήσῃ διὰ παντός.

ΛΙΒΙΑ.

Ἄσματα παιδίων· δὺς εἰς αὐτὰ ἄσματα ἐπικούρεια καὶ θὰ
τὰ προτιμήσωσιν.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Ἄσματα παιδίων ! ἀλλὰ μὲ ταραττούσι Λιβία.

ΛΙΒΙΑ.

Τί νομίζεις λοιπὸν ὅτι δωρεὰν παραχωρεῖται ἡ αὐτοκρα-
τορία ; Ὁ νικητὴς ὁ κοιμώμενος ἐπὶ τῶν δαφνῶν αὐτοῦ τα-
χέως ἠττᾶται. Οἱ χειρῶνακτες μόνον κοιμῶνται βαθέως καὶ
ἡσύχως.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Τὸ γνωρίζω· ἀλλ' ἄραγε διὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀθλία ἡ τύχη
τῶν ἡγεμόνων ;

ΛΙΒΙΑ (συνοφρουμένη).

Ἡ πρώτη ἡμέρα θὰ ἦναι λοιπὸν καὶ ἡ τελευταία τῆς αὐ-

τοκρατορίας; Ἐν ἄσµα, σὲ ἐτάραξεν ἐπὶ τοσοῦτον; Ἀλλὰ παράλαβε τοὺς ποιητάς· ἅς ψάλλωσι τὸν οἶνον καὶ τὴν μέθην, καὶ οὐδεὶς θὰ ψάλλῃ πλέον τὰ ἄσµατα τῆς δημοκρατίας.

ΑΥΤΟΥΣΤΟΣ.

Λιβία, ὑπῆρξες ὁ ἀγαθός μου δαίμων ἀνέκαθεν. Θ' ἀκολουθήσω τὰς συμβουλὰς σου. Διὰ τοὺς πολέμους ἔχω τὸν Ἀγρίππην, διὰ τὴν εἰρήνην τὸν Μαικῆναν. Δι' αὐτοῦ προστατεύοντος τὴν ποίησιν καὶ τὴν κλλιτοχίαν θὰ εἰσάξω εἰς τὴν Ῥώμην ἕθνη ἐπικούρεια, θὰ καταστρέψω τὸ ἀρχαῖον φρόνημα. Οἱ λατρεύοντες τὴν ἐλευθερίαν θὰ λατρεύσωσι τὸν οἶνον καὶ τὴν Λατῖδα, οἱ ὑμνοῦντες τὸν Βροῦτον θὰ ὑμνήσωσι τὸν Πρίαπον καὶ οἱ κρατεροὶ εἰς τὸν πόλεμον θ' ἀποχωνοθῶσι διὰ τῆς εἰρήνης.

ΛΙΒΙΑ (χειροκροτοῦσα).

Εὖγε, εἶσαι ἄξιος τῆς αὐτοκρατορίας.

ΑΥΤΟΥΣΤΟΣ.

Ἄλλ' ἐνῶ οἱ ἄλλοι θ' ἀσπάζονται τὴν Λατῖδα, δὲν εἶναι δίκαιον ν' ἀσπασθῶ τὴν σύζυγόν μου;

ΛΙΒΙΑ (σβύνουσα τὴν λαμπάδα).

Ἀνήκω εἰς τὸν αὐτοκράτορα.

Δ. ΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.